

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۸، شماره ۳۱، زمستان ۱۳۹۹

ص ص: ۱۵۲-۱۳۹

آسیب‌شناسی رفتار مهاجرتی ورزشکاران ایران؛ رویکرد کیفی مبتنی بر نظریه کششی-رانشی

فضل الله باقرزاده^۱ - مهدی شریعتی فیض آبادی^{۲*}

۱. دانشیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران ۲. استادیار، گروه تربیت بدنی، دانشگاه فنی

و حرفه ای، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۳۰، تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۷/۱۹)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر آسیب‌شناسی رفتار مهاجرتی ورزشکاران ایرانی بود. رویکرد انجام پژوهش کیفی و کاربردی براساس پارادایم پراگماتیسمی با استفاده از نظریه کششی (جاذبه‌های خارجی) - رانشی (دافعه‌های داخلی) بود. بدین‌منظور پس از مطالعات کتابخانه‌ای، طی مصاحبه با ۱۹ خبره و متخصص عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشی ورزشکاران ایرانی شناسایی و دسته‌بندی شد. نمونه آماری پژوهش تمامی متخصصان و خبرگان روابط بین‌الملل ورزش (۹ نفر) و ورزشکاران و مربیان مهاجر (۱۰ نفر) بودند که از نمونه‌گیری نظری که نوعی نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفدار است، استفاده شد. یافته‌های پژوهش حاضر ۲۰ مفهوم نهایی را پس از دو دور تکنیک دلفی تأیید کرد (۸ مفهوم مرتبط با عوامل کششی و ۱۲ مفهوم مرتبط با عوامل رانشی). در میان عوامل رانشی سه مفهوم دغدغه دوران بازنشستگی، نبود اسپانسر و لیگ حرفه‌ای، نبود شغل متناسب با تخصص مهم‌ترین مفاهیم و سه مفهوم آسایش خانواده، حضور ایرانی‌ها در کادر فنی سایر کشورها و مهمان‌نوازی سایر کشورها مهم‌ترین مفاهیم استخراجی در قسمت عوامل کششی بودند. در نهایت آسیب‌های وارده مهاجرت ورزشکاران نخبه ایرانی براساس کشش‌ها و رانش‌های داخلی و خارجی را می‌توان به پنج دسته کلی ورزشی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی تقسیم کرد.

واژه‌های کلیدی

ایران، مهاجرت، نظریه کششی-رانشی، ورزشکار.

مقدمه

سرمایه انسانی از اصلی‌ترین عوامل رشد و توسعه کشورهاست و کمبود این سرمایه در کشورهای در حال توسعه فرایند رشد و توسعه را به تأخیر می‌اندازد (۵). مدیریت استعداد برای موفقیت کشورها حیاتی است، چراکه از طریق شناسایی، توسعه و پرورش نیروهای مستعد و نخبه، امکان دستیابی به مزیت رقابتی در عرصه بین‌الملل را فراهم می‌آورد. به‌زعم محققان، مقوله مدیریت استعداد در راستای جلوه بخشیدن به مدیریت منابع انسانی برای کسب مزیت رقابتی و توان بالقوه آن برای ایجاد ارزش افزوده مطرح شده است (۱۱). شاید هیچ مسئله‌ای به اندازه مسئله مهاجرت سرمایه‌های انسانی در دهه حاضر استعدادهای کشورهای مختلف جهان را درگیر خود نکرده باشد. این موضوع از زمانی اهمیت پیدا کرد که منابع انسانی مورد توجه اقتصاد توسعه قرار گرفت؛ به‌گونه‌ای که در برخی کشورها «مسئله‌شناسی مهاجرت سرمایه‌های انسانی» مطرح شد. در این میان کشورهای کمتر توسعه‌یافته به‌واسطه اثرگذاری زیاد نیروی انسانی متخصص در توسعه از این موضوع بیشتر متأثر شده‌اند (۲).

اعطای پناهندگی سرزمینی از حقوق مطلق حاکمیتی دولت‌ها شناخته شده و نه‌تنها سابقه‌ای باستانی و مبنایی عرفی دارد، بلکه با مراعات اصول حقوق بشر نیز پیونده خورده است. اگرچه قاره اروپا تا پیش از جنگ جهانی دوم سرزمینی مهاجرفرست بود، لکن این روند پس از جنگ جهانی دوم معکوس شد؛ بحث نوین مهاجرت را می‌توان پس از جنگ جهانی دوم در اروپا مشاهده کرد جایی که در سه دهه اخیر یورش مهاجران از آفریقا، آسیا و بالکان سبب شده تا این منطقه مهاجرپذیرترین نقطه کره خاکی باشد است (۳). موضوع مهاجرت قریب به ۶۰ سال است که مورد مطالعه پژوهشگران قرار گرفته است (۳). بر اساس آمار

سازمان بین‌المللی مهاجرت، مهاجران با مهارت بالا و تخصص‌های ویژه بیش از ۳۵ درصد مهاجران دنیا را به خود اختصاص می‌دهند (۱۰).

در خصوص واژگان متفاوت و متنوع به‌کاررفته در این حوزه، سیاست‌گذاران، سازمان‌های بین‌المللی و رسانه‌ها از کلمه «مهاجر» به‌عنوان یک اصطلاح چتر برای پوشش دادن مهاجران و پناهندگان استفاده می‌کنند. برای مثال، آمار جهانی در مورد مهاجرت بین‌المللی معمولاً از تعریفی از «مهاجر بین‌المللی» استفاده می‌کند که بسیاری از پناهندگان و پناهندگان را در برمی‌گیرد (یونیکو، ۲۰۲۰/۱۱/۶). در حوزه‌نخبگان، پژوهش‌های مختلفی در خصوص موضوع مهاجرت به‌صورت عام شکل گرفته است؛ پرویزی و پرویزی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای به چگونگی تحولات پناهندگی در سه دهه اخیر در اروپا پرداختند و اعلام کردند روند مهاجرت در قاره اروپا پیش و پس از جنگ جهانی دوم ساختاری معکوس داشته است و پس از جنگ اروپایی‌ها پذیرای مهاجران بوده‌اند (۳). صناعی (۱۳۹۷) نیز با مطالعه بر روی مهاجران ایرانی مقیم ایالت متحده، مهم‌ترین مشوق بازگشت این افراد را دلایل شخصی و میهنی گزارش کرد؛ از دید آنها مهم‌ترین مانع بازگشت کیفیت زندگی است. برای افرادی که فی‌الواقع در معرض تصمیم به بازگشت یا عدم بازگشت هستند، موانع اقتصادی نقشی پررنگ دارند، ولی به مرور زمان نقش این موانع کمرنگ‌تر می‌شود و نقش عواملی مانند کیفیت زندگی افزایش می‌یابد و به‌طور کلی با طولانی شدن زمان اقامت احتمال بازگشت کاهش می‌یابد و آخر اینکه مستقل از مشوق‌ها و موانع بازگشت، افراد تمایل دارند به پیشرفت ایران کمک کنند (۷). ظهوری منش (۱۳۹۸) به تحلیل اثرات مهاجرت بر امنیت ملی پرداخته و معتقد است مهاجرت نخبگان نه‌تنها پدیده‌ای اجتماعی، بلکه موضوعی قابل بررسی در حوزه امنیت ملی

نخبگان تأثیر منفی و معناداری دارد (۶). میرترابی و خاوری‌نژاد (۱۳۹۳) در پژوهشی دیگر به علل مهاجرت نخبگان از منظر اقتصاد سیاسی بین‌الملل در دهه ۱۳۸۰ پرداختند و به تصمیم‌گیران سیاسی پیشنهاد کردند تا وجود دافعه داخلی در زمینه حمایت‌های اقتصادی شامل کمبودها در سرمایه‌گذاری در بخش‌های آموزشی و پژوهشی که در سه حوزه «نسبت بودجه پژوهشی به تولید ناخالص داخلی یا بودجه کل کشور»، «نسبت تعداد پژوهشگران مشغول به کار به کل جمعیت کشور» و «ترکیب دولتی - خصوصی اعتبارات پژوهشی» ارزیابی شود (۱۲). بیانی و هادیانفر (۱۳۸۷) نیز معتقدند مسئله مهاجرت سرمایه‌های انسانی را به مثابه یک پدیده باید تلقی کرد (۲). توکل و عرفان‌منش (۱۳۹۳) در مقاله‌ای جامع به فراتحلیل کیفی مقالات در خصوص مهاجرت نخبگان و فرار مغزها پرداخته است. او معتقد است اصولاً جامعه ایران برای دستیابی به الگویی از پیشرفت، نیازمند تعلیم، پرورش و به‌کارگیری نیروی متخصص در جنبه‌های متعدد توسعه است و تقویت استعدادها داخلی و کاستن از خلأهای فکری و مادی از ضرورت‌های آن محسوب می‌شود (۴). در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس یا عنوان «واکوی مسئله مهاجرت ورزشکاران و ارائه راهکارهای اثربخش» علل مهاجرت ورزشکاران به دو دسته کلی مدیریتی و سیاسی تقسیم شده است که در ارائه راهکارها سه دسته تشویقی، تنبیهی و سیاستی به‌عنوان راهکارهای پیش روی حل مسئله مهاجرت ورزشکاران آمده است (۱۰).

در حوزه مهاجرت ورزشکاران نیز تاکنون پژوهش‌های اندکی صورت گرفته است که آنها را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد؛ در دسته اول بسیاری از پژوهش‌های انجام‌گرفته در خصوص ورزش و مهاجرت به این نکته اشاره کرده‌اند که ورزش ابزاری کم‌هزینه و پرفایده در نزدیکی مهاجران مقیم در اردوگاه‌های کشورهای مختلف به‌ویژه

است؛ ثانیاً میان مهاجرت نخبگان و امنیت ملی رابطه‌ای تعاملی در جریان است که تأثیر هریک بر دیگری را قابل تصور می‌نماید و بالاخره اینکه سازوکارهای این تعامل را نه براساس برداشت سنتی از امنیت، بلکه براساس برداشت‌های جدید و مبتنی بر امنیت چندبعدی می‌توان نشان داد (۸). مقیمی (۱۳۹۷) در پژوهشی به تأثیرات سیستم مدیریتی کارآمد بر حفظ و نگهداری نخبگان پرداخته و معتقد است باید ساختار و معماری منابع انسانی متمایزی که بر مدیریت نیروهای نخبه و بااستعداد تمرکز دارد، طراحی شود (۱۱). نظری و آقازاده (۱۳۹۴) در پژوهشی دیگر دو سیاست کلی برای حل مسئله «مهاجرت نخبگان» ارائه کرده است: نخست آنکه با نگاهی علمی و نگرشی سیستماتیک به مسئله نگاه کنیم؛ یعنی اولاً صرف وجود نخبه مهم نیست، بلکه برنامه‌ای برای استفاده از وی در راه هدف‌های عالی کشور، وجود نخبه را ملزم می‌کند؛ ثانیاً تنها و متکی بر انگیزاننده‌های مادی در بلندمدت اثربخش نخواهد بود، چراکه مطابق با مطالب ارائه‌شده از سیستم انگیزشی مشروح در این نوشته، باید توجه بیشتر به سمت محرک‌های درونی کرد که اکنون خیلی مورد توجه نیستند (۱۳). قلی‌پور (۱۳۸۶) نیز در مطالعه‌ای به بررسی تأثیرات عدالت اجتماعی بر مهاجرت نخبگان پرداخته است؛ یافته‌های پژوهش نشان داد حساسیت به عدالت در بین نخبگان جامعه بسیار بالاست (۹). شاه‌آبادی (۱۳۹۳) به تأثیر آزادی اقتصادی، سیاسی و مدنی بر مهاجرت پرداخت و فقدان آزادی سیاسی و مدنی را از جمله عوامل معناداری بر مهاجرت نخبگان گزارش کرد. همچنین متغیر انباشت مهاجرت نخبگان به‌طور مثبت و معنادار مهاجرت و مهاجرت نخبگان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. متغیر نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی بر جریان مهاجرت تأثیر بی‌معنا و بر مهاجرت نخبگان تأثیر مثبت و معنادار دارد. همچنین شاخص توسعه انسانی بر کل مهاجرت و مهاجرت

دید «مهاجرت نخبگان» یا «فرار مغزها» سال‌هاست که به‌عنوان معضل و چالشی جدی برای کشور ما و کشورهای در حال توسعه مطرح شده است. بر همین اساس صحبت‌ها و راهکارهای زیادی در خصوص تعریف این پدیده و تأثیرات آن بر حوزه‌های مختلف، علل و در نهایت راهکارهای مدیریت و کنترل این پدیده بحث و ارائه شده است. برای نمونه باقری، قوام صفت و حاصلی (۱۳۹۸) در پژوهشی به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه در ایران پرداختند که تنها از دید ده ورزشکار داخلی صورت گرفته بود. جدول ۱ مطالعات انجام‌گرفته در حوزه مهاجرت و پناهندگی ورزش در سال‌های اخیر را نشان می‌دهد.

با مطالعه پیشینه مهاجرت و پناهندگی ورزش مشخص می‌شود بیشتر این پژوهش‌ها نیز به بحث حضور ورزش به‌عنوان ابزاری برای اتحاد میان پناهندگان در کمپ‌های مهاجران پرداخته‌اند، حال آنکه در نقطه مقابل «پناهندگی ورزشی» و استفاده از ابزار ورزش برای رسیدن به آرزوها در سرزمینی دیگر موضوع مورد مطالعه پژوهش حاضر است؛ در میان تعبیر رسانه‌ای این پدیده به «فرار ورزشکاران»، تشکیل تیم پناهندگان المپیک برای اولین بار در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو و حضور ده ورزشکار از کشورهای سودان جنوبی، کنگو، اتیوپی و سوریه در سه رشته جودو، شنا و دو میدانی این بازی‌ها، و دو ورزشکار ایرانی و سوری در بازی‌های پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو موجب شد تا ادبیات ورزش بین‌الملل با پدیده‌ای نوین با عنوان «پناهندگی ورزشی» روبه‌رو شود. اگرچه موضوع مهاجرت ورزشکاران از دیرباز در میان کشورهای پرجمعیت مانند چین در برخی رشته‌های خاص مانند تنیس روی میز که استعدادهای فراوانی در این کشور دارد رواج داشته است، اما حضور اسامی ورزشکاران ایرانی در فهرست نفرات حاضر در کاروان پناهندگان

آلمان و یونان است (میشلینی و همکاران، ۲۰۲۰؛ کروسن، ۲۰۱۹؛ ژانگ و همکاران، ۲۰۱۵؛ مگوایر، ۲۰۱۳ و کارتر، ۲۰۰۷) (۲۰۰۷) (۱۵، ۱۹، ۱۶، ۲۰، ۱۷، ۲۲). در این میان ورزش به‌عنوان اهرمی صلح‌ساز در عرصه ورزش بین‌الملل همواره کارکردی مثبت در تقویت انسجام و اتحاد در میان افراد، گروه‌ها، اقوام و اختلافات بین‌المللی داشته است. اسپایچ و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند بحث ورزش و مهاجرت در میان ادبیات مطالعاتی کمتر مورد توجه قرار گرفته است تا جایی که از میان ۱۴۵۱ سند ارائه‌شده درباره مهاجرت در کتابنامه نیومن^۱ (۲۰۱۶) تنها ۱۰ اثر به بررسی ورزش و پناهندگی پرداخته است (۲۹). این پژوهشگران در مقاله‌ای نقادانه به بررسی پژوهش‌های انجام‌گرفته در سال‌های ۲۰۱۹-۱۹۹۴ به ۱۴ زبان از جمله فارسی پرداختند و معتقدند ورزش ابزاری در راستای اتحاد و تقویت سلامت مهاجران در پناهگاه‌های کشورهای مختلف بوده است. استورا (۲۰۱۹) در مقاله‌ای دیگر با عنوان «پیشنهادات ورزشی برای مهاجران در آلمان» که ورزش در تمام قسمت‌های سه‌گانه برنامه‌های تصمیم‌گیری، شبکه‌های ارتباطاتی و منابع انسانی مطرح این پدیده موتور اتحاد و انسجام پناهندگان در کشور آلمان است.

در دسته دوم به تحلیل دلایل مهاجرت ورزشکاران از کشورهای محروم و جنگ‌زده به کشورهای در حال توسعه پرداخته است. جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی است که به‌طور پیوسته با پدیده فرار مغزها روبه‌رو بوده است. براساس آمار ارائه‌شده از سوی سازمان ملل، در بین ۷۲ کشور در حال توسعه در جهان، ایران رتبه سوم فرار مغزها را با توجه به جمعیت خود داراست (۵). از سوی دیگر، براساس آخرین آمار سازمان بین‌المللی مهاجرت در خصوص ایران، این کشور در بین ۱۸۸ کشور دیگر با نرخ ۳/۴ درصدی مهاجرت دارای رتبه ۶۹ بوده است (۱۰).

بازی‌های المپیک این سؤال را مطرح می‌کند که در صورت توانایی این ورزشکاران برای گرفتن سهمیه ورودی به بازی‌های المپیک چه دلایلی موجب شده است تا آنها از حضور در کاروان کشور خود سر باز زنند و آرزوهای خود را در سرزمینی دیگر جست‌وجو کنند.

جدول ۱. مطالعات انجام‌گرفته در داخل و خارج از کشور

عنوان	نویسنده/نویسندگان	کشور	سال
شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشکاران نخبه در ایران	باقری، قوام صفت و حاصلی	ایران	۱۳۹۸
جذب ورزشکاران و مربیان شوروی سابق در رژیم صهیونیستی	کارمی ^۱	-	۲۰۱۷
عوامل پس‌زمینه‌ای موفقیت ورزشکاران مهاجرت	ارکیلا ^۲	آلمان	۲۰۱۹
چه چیزی ما را تقویت می‌کند؟ نقش باشگاه‌های ورزشی در انسجام پناهندگان	استورا ^۳	آلمان	۲۰۱۹
رویدادهای ورزشی و انسجام سومالی ازم‌گسیخته	اسپایچ و بورسر ^۴	هلند	۲۰۱۹
باشگاه‌های ورزشی سوریه-کانادایی؛ پروژه تحقیقاتی برای مهاجران سوریه	رابینسون و همکاران ^۵	کانادا	۲۰۱۹
بهره‌مندی اجتماعی برای پناهندگان زن از طریق ورزش	محمدی ^۶	آلمان	۲۰۱۹
پناه‌جویان، فوتبال، همبستگی	مک‌دونالد، اسپایچ و دوکیچ ^۷	استرالیا	۲۰۱۹
تقویت وضعیت سلامت پناهندگان از طریق ورزش	لی و راتو باربرو ^۸	نامعلوم	۲۰۱۹
انسجام فعال؛ نقش باشگاه‌های ورزشی در انسجام پناهندگان	دویج، کیچ و سندری ^۹	استرالیا	۲۰۲۰

کرواسی، آلمان، بریتانیا، اسرائیل، کنیا، لوکزامبورگ، پرتغال، هلند، سوئد، سوئیس و ترکیه در کنار فدراسیون‌های جهانی تقدیر و کمک‌هزینه دو میلیون دلاری برای آماده‌سازی این ورزشکاران در قالب صندوق پناهندگی المپیک فراهم کرده است.

با توجه به شرایط مذکور به‌نظر می‌رسد مهاجرت ۲۸ ورزشکار ملی‌پوش ایرانی در سال ۱۳۹۸ رشته‌های مختلف به‌ویژه رشته‌های انفرادی در کنار مهاجرت و پناهندگی داوران و مربیان ملی جمهوری اسلامی ایران سؤالات زیادی را در ذهن ایجاد می‌کند. سؤال اول آن است که چه عواملی موجب جدایی این ورزشکاران از وطن خود می‌شود؟ سؤال دوم آن است که چه عواملی موجب جذب این ورزشکاران به سایر کشورها می‌شود؟ سؤال سوم آن است که این موضوع ورزش ایران را در آینده با چه چالش‌هایی مواجه

این در حالی است که توماس باخ ضمن موافقت با تشکیل تیم پناهندگان المپیک ۲۰۲۱ توکیو در اجلاس ۲۰۱۹ بوینس‌آیرس، در روز جهانی پناهندگان اعلام کرد که برای بازی‌های المپیک ۲۰۱۹ کاروان ورزشکاران پناهنده از ۱۰ نفر به ۳۷ نفر و از سه رشته به ده رشته افزایش خواهد یافت و این افراد الزامی برای کسب حد نصاب رکوردهای لازم برای ورود به بازی‌ها را ندارند و تنها قرار گرفتن آنها در سطح بین‌المللی برای حضور در بازی‌های المپیک ۲۰۲۱ کفایت می‌کند. نکته نگران‌کننده حضور نام جمهوری اسلامی ایران در کنار کشورهای جنگ‌زده و قحطی‌زده کنگو، سوریه، افغانستان، کامرون، اریتره، عراق، اتیوپی و سودان در این فهرست است. از سوی دیگر، آی.اوسی از کشورهای حامی (میزبان) این ورزشکاران شامل ایالات متحده، اتریش، استرالیا، برزیل،

6 . Mohammadi

7 . McDonald, Spaaij and Dukich

8 . Ley and Rato Barrio

9 . Doidge, Keech and Sandri

1 . Carmi

2 . Erikkla

3 . Stura

4 . Spaaij & Bureser

5 . Robinson

کشورها پژوهش پیشرفت. سؤالات پژوهش حاضر به دو دسته کلی زیر تقسیم شد:

۱. به نظر شما مهم‌ترین عوامل کششی (جاذبه‌های

مقصد برای مهاجرت) ورزشکاران ایرانی چیست؟

۲. به نظر شما مهم‌ترین عوامل رانشی (دافعه‌های

مبدأ برای مهاجرت) ورزشکاران ایرانی چیست؟

پس از هماهنگی با مجموعه خبرگان با ارائه پرسشنامه و براساس همکاری تمامی آنها، نظرهای خبرگان در دور اول جمع‌آوری شد. با توجه به طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت، می‌توان گفت میانگین بیش از ۴ نشان‌دهنده اهمیت خیلی زیاد مفهوم، میانگین بالای ۳/۷۵ نشانه بااهمیت بودن موضوع میانگین کمتر از ۳/۷۵ بیانگر کم‌اهمیت بودن موضوع و امتیاز کمتر از ۳ بیانگر اهمیت بسیار کم مفهوم است (۲۱). در خصوص آستانه توافق در روش دلفی اختلاف نظرهایی وجود دارد، اما اغلب اتفاق نظر در حدود ۷۰ درصد را نشانه دستیابی به اجماع می‌دانند (۲۶). از آنجا که دور دوم در این پژوهش هر دو شرط را ارضا کرد، از این رو اجماع در فرایند دلفی با تقریب بسیار خوبی به دست آمد. پژوهش حاضر به لحاظ زمانی طی سال‌های ۹۹-۱۳۹۸ صورت گرفته است. جدول ۲ نمایانگر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مطالعاتی است:

می‌سازد؟ و در نهایت راهکارهای برون‌رفت از این بحران سیاسی-ورزشی چه خواهد بود. با توجه به رشد روزافزون اعزام‌های تیم‌های ورزشی به کشورهای مختلف و عدم بازگشت برخی ورزشکاران ملی‌پوش به‌ویژه در رشته‌های مدال‌آور انفرادی مانند جودو، قایقرانی، شطرنج و ... در سال‌های اخیر، انجام پژوهشی که بتواند چرایی این موضوع را تبیین و راهکارهایی برای حل آن ارائه کند، خالی به‌نظر می‌رسد؛ از این رو پژوهش حاضر در تلاش است تا در ابتدا با استفاده از نظریه کششی-رانشی، دافعه‌های مبدأ و در ادامه جاذبه‌های مقصد را برای مهاجران ورزشی کشف و در نهایت در قالب الگویی تجربی ارائه کند.

روش‌شناسی پژوهش

با عنایت به هدف اصلی طرح، رویکرد انجام پژوهش حاضر کیفی و کاربردی براساس پارادایم پراگماتیسمی بود. بدین‌منظور پس از مطالعات کتابخانه‌ای، طی مصاحبه با خبرگان و متخصصان امر عوامل مؤثر بر مهاجرت ورزشی ورزشکاران ایرانی شناسایی و دسته‌بندی شد. نمونه آماری پژوهش حاضر را تمامی متخصصان و خبرگان روابط بین‌الملل ورزش (۹ نفر) و ورزشکاران و مربیان مهاجر (۱۰ نفر) تشکیل داد که با توجه به مبانی نظریه پژوهش آمیخته، در پژوهش حاضر از نمونه‌گیری نظری^۱ که نوعی نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفدار است، استفاده شد. در بحث نمونه مطالعاتی ورزشکاران ۳۷ ورزشکار حاضر در کاروان پناهندگان المپیک ۲۰۲۱ توکیو بررسی شد که در این میان پژوهشگر تلاش کرد تا با سه تکواندوکار ایرانی حاضر در این تیم ارتباط به‌رغم نامه‌نگاری چندباره با مرکز مطالعات کمیته بین‌المللی المپیک این موضوع به‌دلیل محدودیت‌های ارائه‌شده از سوی مدیران این مجموعه میسر نشد، از این رو با سایر ورزشکاران پناهنده ایرانی در سایر

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مطالعاتی

سوابق و تخصص	مدرک تحصیلی	سمت اجرایی	کد مصاحبه‌شونده
سیاست ورزش	دکتری	وزیر سابق ورزش و جوانان	P1
مدیریت ورزش پایه	دکتری	معاونت تربیت بدنی وزارت آ.پ	P2
امور بین‌الملل ورزش	دکتری	مدیرکل امور بین‌الملل	P3
مدیریت فدراسیون‌ها	دکتری	نایب‌رئیس کمیته ملی المپیک	P4
سیاست ورزش	دکتری	عضو هیأت علمی دانشگاه	P5
سیاست ورزش	دکتری	عضو هیأت علمی دانشگاه	P6
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی	ملی پوش کشتی	P7
رشته تخصصی ورزشی	دیپلم	ملی پوش کشتی	P8
رشته تخصصی ورزشی	دکتری	ملی پوش جودو	P9
رشته تخصصی ورزشی	دیپلم	ملی پوش جودو	P10
رشته تخصصی ورزشی	دانشجوی کارشناسی	ملی پوش شطرنج	P11
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی	ملی پوش شطرنج	P12
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی ارشد	ملی پوش هاکی	P13
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی ارشد	ملی پوش تکواندو	P14
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی ارشد	مربی تکواندو	P15
رشته تخصصی ورزشی	کارشناسی	ملی پوش تکواندو	P16
خبرنگار	کارشناسی ارشد	اصحاب رسانه	P17
سردبیر نشریه	کارشناسی ارشد	اصحاب رسانه	P18
مدیر مسئول نشریه	دکتری	اصحاب رسانه	P19

میانگین و انحراف معیار مفاهیم کششی و رانشی را در دو دور دلفی نشان می‌دهد.

در ادامه با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی مدل شماتیک نهایی در قالب مؤلفه‌های کششی و رانشی ورزشکاران ایران به‌دست آمد.

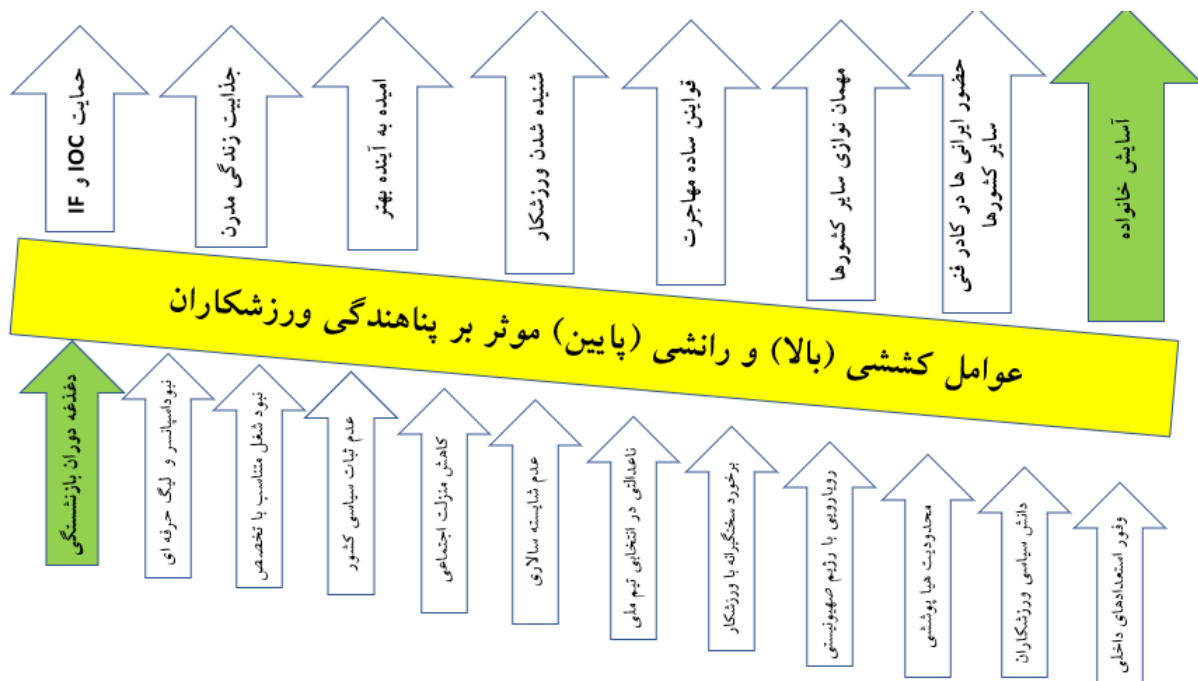
یافته‌ها

در دور اول دلفی، از میان ۲۵ مفهوم ارائه‌شده ۳ مفهوم به‌عنوان شاخص بسیار کم‌اهمیت ۳ مفهوم قابل بحث و ۱۹ مفهوم مهم و بسیار مهم شناخته شدند. به‌علاوه با توجه به نیمه‌باز بودن پرسشنامه خبرگان کیفیت پرسش‌ها را تأیید کردند که خود نشانه‌روایی بود. در دور دوم تمامی نتایج دور اول به‌همراه پرسشنامه در اختیار نمونه مطالعاتی قرار گرفت. براساس نظر نمونه مطالعاتی در دور دوم ۲ شاخص کم‌اهمیت و بقیه شاخص‌ها به‌عنوان عوامل مهم کششی و رانشی مهاجرت ورزشکاران دسته‌بندی شدند. جدول ۳

جدول ۳. مفاهیم استخراجی از مصاحبه‌ها به همراه میانگین و انحراف معیار

مراحل	کششی‌ها (جاذبه‌ها)	رانشی‌ها (دافعه‌ها)
کد مصاحبه‌شونده	۱۳۰۱۱۰۱۱۰۱۷	۱۳۰۱۱۰۱۰۲۰۴۰۵۰۶۰۹
مفاهیم	دغدغه دوران بازنشستگی نبود اسپانسر و لیگ حرفه‌ای نبود شغل متناسب با تخصص عدم ثبات سیاسی کشور کاهش منزلت اجتماعی عدم شایسته‌سالاری ناعدالتی در انتخابی تیم ملی برخورد سخت‌گیرانه با ورزشکار رویارویی با نمایندگان رژیم صهیونیستی محدودیت‌های فرهنگی (حجاب و ...) دانش سیاسی ورزشکار فراوانی و وفور استعدادهای داخلی آسایش خانواده حضور ایرانی‌ها در کادر فنی سایر کشورها مهمان‌نوازی سایر کشورها قوانین ساده مهاجرت شنیده شدن صدای ورزشکار امید به آینده بهتر جذابیت زندگی مدرن حمایت فدراسیون‌ها و کمیته بین‌المللی المپیک	دغدغه دوران بازنشستگی نبود اسپانسر و لیگ حرفه‌ای نبود شغل متناسب با تخصص عدم ثبات سیاسی کشور کاهش منزلت اجتماعی عدم شایسته‌سالاری ناعدالتی در انتخابی تیم ملی برخورد سخت‌گیرانه با ورزشکار رویارویی با نمایندگان رژیم صهیونیستی محدودیت‌های فرهنگی (حجاب و ...) دانش سیاسی ورزشکار فراوانی و وفور استعدادهای داخلی آسایش خانواده حضور ایرانی‌ها در کادر فنی سایر کشورها مهمان‌نوازی سایر کشورها قوانین ساده مهاجرت شنیده شدن صدای ورزشکار امید به آینده بهتر جذابیت زندگی مدرن حمایت فدراسیون‌ها و کمیته بین‌المللی المپیک
میانگین دور	۴/۶۶	۴/۶۶
انحراف معیار	۰/۶۸	۰/۶۸
میانگین دور	۴/۵۹	۴/۵۹
انحراف معیار	۰/۸۳	۰/۸۳
میانگین دور	۴/۶۲	۴/۶۲
انحراف معیار	۰/۶۲	۰/۶۲
میانگین دور	۴/۱۹	۴/۱۹
انحراف معیار	۰/۵۹	۰/۵۹
میانگین دور	۴/۱۵	۴/۱۵
انحراف معیار	۰/۷۳	۰/۷۳
میانگین دور	۴/۰۸	۴/۰۸
انحراف معیار	۰/۵۸	۰/۵۸
میانگین دور	۳/۹۶	۳/۹۶
انحراف معیار	۰/۷۵	۰/۷۵
میانگین دور	۳/۹۲	۳/۹۲
انحراف معیار	۰/۵۶	۰/۵۶
میانگین دور	۳/۸۹	۳/۸۹
انحراف معیار	۰/۵۹	۰/۵۹
میانگین دور	۳/۸۱	۳/۸۱
انحراف معیار	۰/۸۶	۰/۸۶
میانگین دور	۳/۷۹	۳/۷۹
انحراف معیار	۰/۸۱	۰/۸۱
میانگین دور	۳/۷۵	۳/۷۵
انحراف معیار	۰/۹۲	۰/۹۲
میانگین دور	۴/۷۶	۴/۷۶
انحراف معیار	۰/۷۱	۰/۷۱
میانگین دور	۴/۶۹	۴/۶۹
انحراف معیار	۰/۷۸	۰/۷۸
میانگین دور	۴/۶۲	۴/۶۲
انحراف معیار	۰/۷۲	۰/۷۲
میانگین دور	۴/۴۴	۴/۴۴
انحراف معیار	۰/۶۶	۰/۶۶
میانگین دور	۴/۰۸	۴/۰۸
انحراف معیار	۰/۹۰	۰/۹۰
میانگین دور	۳/۹۹	۳/۹۹
انحراف معیار	۰/۵۴	۰/۵۴
میانگین دور	۳/۹۱	۳/۹۱
انحراف معیار	۰/۷۶	۰/۷۶
میانگین دور	۳/۸۸	۳/۸۸
انحراف معیار	۰/۸۳	۰/۸۳

شکل ۱ بیانگر میزان اهمیت عوامل رانشی و کششی مهاجرت ورزشکاران ایرانی است که دغدغه دوران بازنشستگی مهم‌ترین رانش و آسایش خانواده مهم‌ترین کشش برای ورزشکاران ایران است.

شکل ۱. مدل شماتیک عوامل رانشی و کششی مهاجرت ورزشکاران ایرانی (به ترتیب اهمیت بیشتر؛ عوامل کششی از راست به چپ و عوامل رانشی از چپ به راست)

بحث و نتیجه گیری

تلاش کشورها برای نمایش خود به عنوان حکومتی، مدرن، باز و پیشرفته از طریق ابزار و اهرم‌های مختلفی صورت می‌گیرد که ورزش و در رأس آن قهرمانان و ملی پوشان به عنوان ابزاری کم‌هزینه و پرفایده نقش بسزایی در تقویت تصویر ملی یک کشور در عرصه بین‌الملل دارند. موفقیت و افتخار آفرینی ورزشکاران در عرصه‌های جهانی مانند بازی‌های المپیک، جام‌های جهانی، و بازی‌های قاره‌ای موجب افزایش غرور، انسجام و هویت ملی شده است. در این میان گاه قهرمانان یک کشور بنا به دلایل مختلف «وطن» را در جایی دیگر غیر از زادگاه خود جست‌وجو می‌کنند. پژوهش حاضر تلاش داشت تا در ابتدا به مفاهیم مرتبط با چرایی مهاجرت ورزشکاران ایرانی به سایر کشورها بپردازد و در ادامه ضمن شناسایی عوامل کششی و رانشی، دافعه‌ها و جاذبه‌های مهاجرت در میان ورزشکاران غیرایرانی و ایرانی را تحلیل کند. در نهایت چالش‌های به‌وجودآمده

برای ایران را در این حوزه تبیین و راهکارهایی به‌منظور کاهش مهاجرت ارزشمندترین منابع ورزش کشور ارائه کند. اگرچه بیشتر پژوهش‌های خارجی به این نکته پرداخته‌اند که ورزش می‌تواند موجبات همبستگی و انسجام میان پناهندگان را فراهم سازد (مکدونالدو، اسپایچ و دوکیچ، ۲۰۱۹ (۲۳)؛ دویچ، کیچ و سندری، ۲۰۲۰ (۱۸)؛ رایبسون و همکاران، ۲۰۱۹ (۲۷))، اما در عرصه بین‌الملل موضوع مهاجرت ورزشی مورد مطالعه در این پژوهش را می‌توان با وزنه‌بردار مشهور نعیم سلیمان اغلو عجین دانست؛ وزنه‌بردار بلغاری ملقب به هرکول جیبی تنها ورزشکار تاریخ است که توانسته است با دو پرچم بلغارستان و ترکیه سه بار قهرمان بازی‌های المپیک شود؛ او از ۱۹۸۶ با پناهندگی به تیم ملی ترکیه پیوست و توانست با پرچم این کشور به مدال طلای بازی‌های المپیک ۱۹۸۸ سئول دست پیدا کند که با اهداف پژوهش حاضر مبنی بر چرایی حضور ورزشکاران ایرانی در زیر پرچم سایر کشورها همسویی دارد.

مطالعه ادبیات پیشینه در بعد داخلی نیز نشان داد موج مهاجرت ورزشکاران چند سالی بی‌سروصدا در حاشیه خبرها بوده و حال با وسعت گرفتن این روند، واکنش رسمی مسئولان کشور را برانگیخته است. موضوع مهاجرت ورزشکاران در ماه‌های آخر سال ۱۳۹۸ مورد نقد و نکوهش بسیاری از تصمیم‌گیران سیاسی، نمایندگان مجلس و اصحاب رسانه قرار گرفت. علی‌اصغر یوسف‌نژاد (۱۳۹۵) اولین نماینده‌ای بود که در خصوص مهاجرت ورزشکاران هشدار داد؛ وی در مصاحبه‌ای خروج ورزشکاران ایرانی را همانند فرار مغزها دانست و هشدار داد که این موضوع تبعات بسیار بدی برای کشور دارد. فاطمه ذوالقدر (۱۳۹۸) نماینده دیگر مجلس در این باره گفت: «چرا وضعیت جوری شده است که نخبگان ورزشی ما آخرین امیدهای خود را در زیر پرچم غیر جست‌وجو می‌نمایند؟». رحیمی (۱۳۹۸) دیگر نماینده مجلس معتقد است که «صدای ورزشکاران شنیده نمی‌شود»؛ رسانه‌های مختلف نیز با تیتراهای «ورزشکارانی که به خاک دیگر پناه بردند»، «رخت خاکستری کوچ»، «دل کندن از لباس قهرمانی ساده نیست؛ ما گاهی از یک لباس مدرس دل نمی‌کنیم»، هر کدام موجب پررنگ‌تر شدن موضوع مهاجرت ورزشکاران ایرانی در چند سال اخیر شده‌اند.

یافته‌های پژوهش نشان داد آسایش خانواده مهم‌ترین مؤلفه کشتی رفتار مهاجرتی ورزشکاران ایرانی بود. از سوی دیگر در میان مؤلفه‌های رانشی دغدغه‌های دوران بازنشستگی مهم‌ترین دلیل مهاجرت ورزشکاران از دید نمونه مطالعاتی شناخته شد. پرواضح است هدف از فعالیت حرفه‌ای کسب درآمد و در نهایت بهبود وضعیت زندگی ورزشکار و خانواده آنهاست؛ یکی از مصاحبه‌شوندگان در این باره گفت: «از من خیلی از افراد دلیل رفتن به آذربایجان سؤال می‌کنند؛ شما جای من چند سال به‌صورت حرفه‌ای می‌توانم کار کنم؟ چه کسی هزینه‌های و خرج

زندگی خودم و خانواده‌ام را بعدها در دوران بازنشستگی‌ام می‌دهد؟» در میان ورزشکاران سایر کشورها نیز می‌توان گفت این مؤلفه از سایر مفاهیم پررنگ‌تر است. در میان ۱۰ ورزشکار حاضر از کشورهای ایتوپی، سودان و سوریه دلایل مختلفی برای حضور هریک از این ورزشکاران در این کاروان بیان شد که برخی از مهم‌ترین دلایل ارائه شده عبارت‌اند از: «من جنگ و کشتارهای زیادی را دیده‌ام؛ نمی‌خواهم در آن فضا باقی بمانم»؛ «من می‌خواهم پاکیزه بمانم تا بتوانم ورزش کنم»؛ «برای امثال ما که در کمپ زندگی می‌کنیم، فضایی فراهم‌شده تا بتوانیم در المپیک حضور پیدا نماییم و این موضوع بسیار هیجان‌انگیز است»؛ «پرواز من به ریو برای سایر پناهندگان دریچه‌ای برای تحقق آرزوهایشان است». یافته‌های این قسمت از پژوهش با نتایج مرادی و ستاری‌فر (۱۳۹۹) (۱۰) که در آن نظام جامعه باشگاه‌داری و نظام جامع ورزش حرفه‌ای به‌عنوان یکی از راهکارهای کاهش نرخ مهاجرت ورزشکاران آمده است، همخوانی دارد. باقری، قوام صفت و حاصلی (۱۳۹۸) نیز مؤلفه اقتصادی را مطرح کردند که با این نتایج همسوست.

حضور ایرانی‌ها در کادر فنی سایر کشورها دومین مؤلفه کشتی مهاجرت ورزشکاران ایرانی است که بسیاری از ورزشکاران ایرانی با الگوگیری از آنان تلاش می‌کنند تا با ارتباط با آنها تلاش کنند تا از مشکلات مختلف مانند یادگیری زبان کشور مقصد و ... عبور و با اتکا به حضور نماینده ایرانی در کادر فنی تیم‌های ملی سایر کشورها موفقیت‌های خود را در سرزمینی دیگر جست‌وجو کنند؛ شاید بزرگ‌ترین چالش پناهندگی ورزشکاران را تکواندو در المپیک ۲۰۱۶ ریو تجربه کرد که دو ورزشکار ایرانی در زیر پرچم ایران و آذربایجان در ۱/۴ نهایی با یکدیگر مقابله کردند و ورزشکار ایرانی‌الصل تیم ملی آذربایجان توانست با سرمربی ایرانی خود محمدرضا مهماندوست با غلبه بر نماینده ایران مدال برنز بزرگ‌ترین رویداد ورزشی جهان را

رانشی برای مهاجرت ورزشکاران ایرانی بود. یکی از کشتی‌گیران مصاحبه‌شونده که به آلمان مهاجرت کرده بود در این باره گفت: «در اردوی تیم ملی جوانان بودم که رباط صلیبی‌ام پاره شد و مجبور شدم به خانه برگردم؛ در دوره ۶ ماهه نقاهتم حتی یک نفر از فدراسیون با من تماس نگرفت چه برسی به اینکه بخواهند هزینه‌های درمانم را بدهند! ورزش کشور ما فقط فوتبال است و بس! مابقی سرکاریم». این نگاه ورزشکاران به‌ویژه در رشته‌های انفرادی پر مدال ایران مانند وزنه‌برداری، کشتی، تکواندو، کاراته، جودو و دوومیدانی سبب شده تا بسیاری از ورزشکاران ملی‌پوش سنین پایه تلاش کنند تا موفقیت‌های خود را در رده بزرگسالان در سایر کشورها دنبال کنند. نبود ساختار حمایتی مالی مناسب در ورزش ایران، ضعف در دریافت حق پخش تلویزیونی به‌عنوان مهم‌ترین منبع درآمد ورزش باشگاه‌ها در بسیاری از رشته‌های ورزشی سبب شده تا ورزشکاران پس از مدتی سرخورده شوند و به‌دلیل مشکلات معیشتی تلاش کنند یا ورزش حرفه‌ای را کنار بگذارند یا در صورت داشتن شرایط به سایر کشورها مهاجرت کنند. در میان رشته‌های مختلف جودو را می‌توان آسیب‌پذیرترین فدراسیون ایران در این حوزه نامید؛ تعلیق پنج‌ساله فعالیت‌های فدراسیون در عرصه بین‌الملل در کنار نیاز مالی ورزشکاران این رشته سبب شده تا سیل مهاجرت ورزشکاران این رشته نسبت به سایرین در چند سال گذشته بیش از پیش به چشم آید.

در این میان اگرچه وزیر ورزش و جوانان، در آخرین مصاحبه خود، خروج این ورزشکاران را ناشی از مشکلات شخصی، از جمله مشکلات با ریاست فدراسیون، مربی‌ها و یا مشکلات دیگر شخصی عنوان کرده است و نه سیاسی-اجتماعی، اما رئیس کمیته المپیک با دیدگاهی متفاوت معتقد است ورزشکاران به‌سبب «عصبیت خفته از شرایط داخلی» مهاجرت می‌کنند. او در مصاحبه‌ای گفت:

تصاحب کند. پس از این رقابت رئیس وقت فدراسیون ورزشکار و مربی ایرانی تیم آذربایجان را «مزدور» خواند، حال آنکه سرمربی تیم ملی آذربایجان بارها اعلام کرده است بزرگ‌ترین مشکل تکواندو ایران سیستم مدیریتی است و در صورت نبود آنان حاضر است به‌صورت رایگان برای تیم ملی کشورش مربیگری کند.

سومین مؤلفه کششی مهم برای مهاجرت ورزشکاران ایرانی مهمان‌ناواری مردمان سایر کشورهاست؛ یکی از مصاحبه‌شوندگان در این باره گفت: «از روزی که به اینجا آمدم مثل یک رئیس با من برخورد می‌شود». به‌نظر می‌رسد کم‌توجهی در کشور مبدأ و ارزش‌گذاری به قهرمانان و ملی‌پوشان به‌عنوان مهم‌ترین سرمایه‌های انسانی ورزش یک کشور در مقصد از دیگر دلایل کششی مهم مهاجرت ورزشکاران ایرانی است. طی نزدیک به یک دهه، ورزشکاران بسیاری از رشته‌ها همچون جودو، کشتی، شمشیربازی، قایقرانی، شطرنج، بوکس، وزنه‌برداری، هندبال و تکواندو به‌دلیل شرایط نامناسب اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، ترجیح داده‌اند که فعالیت حرفه‌ای خود را پایان یا در زیر پرچم غیر دنبال کنند. امیر شیخ حسینی، میلاد بیگی، محمد رشون‌نژاد، سعید مولایی، کیمیا علیزاده، علیرضا فغانی، صباح شریعتی، سامان طهماسبی، محسن غفار، وحید سرلک، احسان رجبی، محمدرضا مهماندوست و محمدحسین ابراهیمی تنها برخی از ورزشکاران، مربیان و داورانی هستند که فعالیت حرفه‌ای خود را زیر پرچم کشور غیر پیگیری می‌کنند. این بخش از با یافته‌های کارمی (۲۰۱۷) (۱۵) ناهم‌سوست که در آن نظام ورزشی متفاوت دو شوروی سابق و اسرائیل موجبات عدم موفقیت ورزشکاران شوروی سابق پس از فروپاشی در سال ۱۹۹۱ در اسرائیل گزارش شده است.

نبود اسپانسر و ضعف در برگزاری لیگ کاملاً حرفه‌ای در کنار نبود شغل مناسب با تخصص دومین و سومین دلیل

«رفتارشناسی ورزشکاران در خروج از کشور، بیانگر نوعی ذهنیت و تحلیل غلط یا عصبیت خفته از شرایط داخلی اعم از اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی محیط داخلی است.»

پناهندگی، مهاجرت، فرار مغزها، گرفتن تابعیت و مهاجرت عضلات تمام اصطلاحاتی است که در نهایت موجب جدایی قهرمانان و نخبگان ورزشی یک کشور از خاک خود و در نهایت لطمه به غرور و پرستیژ بین‌المللی یک کشور می‌شود. از سوی مقابل پرواضح است موفقیت ورزشکاران به‌خصوص مدال‌آوری آنان در ابرویادهای ورزشی مانند بازی‌های المپیک و بازی‌های آسیایی ابزاری است قدرتمند در راستای تقویت وضعیت روانی جامعه، اتحاد و انسجام ملی و در نهایت توسعه ملی‌گرایی در میان عامه مردم؛ به‌نظر می‌رسد ادامه وضعیت کنونی به شکلی است که بسیاری از ورزشکاران تصمیم خود را گرفته و در آینده‌ای نه‌چندان دور به سایر کشورها مهاجرت خواهند کرد. اگرچه کشور ما دارای ظرفیت‌ها و استعدادهای فراوانی است، برای پرورش یک نخبه ورزشی زمان و هزینه زیادی مصرف می‌شود. علاوه بر بحث مادی، فشار رسانه‌های مخالف نظام بر افکار عمومی سبب شده تا مهاجرت ورزشکاران ایرانی لطمات جبران‌ناپذیری را به وضعیت روانی جامعه وارد کند که پیامدهای منفی آن در حال گسترش است. مهاجرت به هر دلیل که باشد، در اذهان عمومی بیانگر این است که کشور نتوانسته است نیازهای اولیه پرورش این نخبگان را فراهم کند، از این‌رو آنها به دنبال دست یافتن به آرزوهای خود در خاک دیگری هستند که این موضوع خود موجب ناامیدی در جامعه می‌شود. در نهایت اگرچه بیشتر مشکلات مرتبط با مهاجرت ورزشکاران مربوط به مباحث

کلان حاکمیتی است، به تصمیم‌گیران سیاسی ورزش کشور پیشنهاد می‌شود موارد زیر را مدنظر قرار دهند:

- تلاش برای برگزاری لیگ‌های حرفه‌ای منسجم با حضور حامیان مالی قوی و متعهد؛ این موضوع نیازمند ایجاد انگیزه در شرکت‌ها و صنایع مختلف برای حضور در ورزش است که به‌نظر می‌رسد پخش تلویزیونی مناسب مهم‌ترین انگیزه برای آنان در راستای افزایش جذب مخاطبان است. در نهایت ماحصل این مجموعه امضای قراردادهای مالی مناسب برای ورزشکاران حرفه‌ای است که موجبات آسایش آنها را فراهم می‌سازد.

- به‌کارگیری و اشتغال ملی‌پوشان در حوزه‌های تخصصی مانند فدراسیون‌های ورزشی، ادارات کل تربیت بدنی استان‌ها، هیأت‌های ورزشی و سازمان‌های متولی ورزش در دستگاه‌های دولتی و خصوصی مختلف که علاوه بر تأمین وضعیت معیشت آنان در دوران بازنشستگی از تخصص و تجربه آنها برای توسعه رشته‌های ورزشی استفاده شود.

- تلاش برای نظارت بیشتر بر عملکرد کادرهای فنی تیم‌های ملی از طریق کمیته‌های فنی و مسابقات به‌منظور نظارت بیشتر بر نحوه برگزاری مسابقات انتخابی تیم‌های ملی به‌منظور شناسایی ورزشکاران شایسته.

- آشنایی هرچه بیشتر ورزشکار با فضای سیاسی کشور و محرومیت‌ها و محدودیت‌های موجود به‌منظور تعدیل خواسته‌های خود به‌ویژه در شرایط پساتحریمی امروز.

منابع و مآخذ

۱. اردلان، اسعد. (۱۳۸۷). پناهندگی دیپلماتیک، فصلنامه سیاست خارجی، سال بیست و دوم، ش ۴، ص ۳۰-۱.
۲. بیابانی، غلامحسین؛ هادیانفر، سیدکمال. (۱۳۸۷). «مهاجر سرمایه انسانی، شهروند جهانی»، فصلنامه جمعیت، ش ۶، ص ۶۴-۴۹.
۳. پرویزی، جمشید؛ پرویزی، بشیر. (۱۳۹۴). «سه دهه تحول در سیاست مهاجرت و پناهندگی اتحادیه اروپا»، سیاست خارجی، سال بیست و نهم، ش ۱، ص ۱۸۲-۱۵۱.
۴. توکل، محمد؛ عرفان منش، ایمان. (۱۳۹۳). «فراتحلیل کیفی مقالات علمی ناظر بر مسئله فرار مغزها در ایران»، نشریه بررسی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۵، ش ۱، ص ۷۵-۴۵.
۵. جوادزاده، پدram. (۱۳۹۴). علل اجتماعی مهاجرت نخبگان ایرانی به دانشگاه‌های ایران، نشریه مدیریت فرهنگی، ش ۲۸، ص ۹۵-۱۱۲.
۶. شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ جامه‌بزرگی، آمنه. (۱۳۹۳). «تأثیر آزادی اقتصادی، سیاسی و مدنی بر مهاجرت (با تأکید بر مهاجرت نخبگان)»، نشریه راهبرد و مجلس، ش ۷۷، ص ۷۰-۴۱.
۷. صناعی، علی. (۱۳۹۷). «مشوق‌ها و موانع بازگشت به کشور: بررسی موردی متخصصان مقیم ایالات متحده»، نشریه مجلس و راهبرد، ش ۹۷، ص ۳۲۴-۲۸۹.
۸. ظهوری منش، محمد. (۱۳۹۸). «تحلیل و بررسی مهاجرت نخبگان و تأثیر آن در امنیت ملی»، نشریه مقابله با عملیات روانی، ش ۷، ص ۲۲-۵.
۹. قلیپور، آریین؛ فتاحی، مهدی؛ پیران‌نژاد، علی. (۱۳۸۶). «تأثیر عدالت اجتماعی بر مهاجرت نخبگان»، نشریه رهیافت، ص ۴۵-۳۵.
۱۰. مرادی، مهدی؛ ستاری‌فر، صادق. (۱۳۹۹). واکاوی مسئله مهاجرت ورزشکاران و ارائه راهکارهای اثربخش، گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۱. مقیمی، مصطفی. (۱۳۹۷). «بررسی تأثیر مدیریت استعداد در به‌کارگیری و جذب نخبگان و اثرات آن بر کاهش مهاجرت نخبگان در کشور»، نشریه مدیریت کسب‌وکار، ش ۳۹، ص ۱۳۲-۱۱۳.
۱۲. میرترابی، سعید؛ خاوری‌نژاد، سعید. (۱۳۹۳). «علل مهاجرت نخبگان از منظر اقتصاد سیاسی بین‌الملل»، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ش ۱۹، ص ۲۳۴-۱۹۹.
۱۳. نظری، مهدی؛ آقازاده، محمدرضا. (۱۳۹۴). «پویاشناسی مهاجرت نخبگان با تأکید بر انگیزاننده‌ها»، نشریه راهبرد توسعه، ش ۴۲، ص ۱۶۴-۱۳۸.
14. Abd Rahim, B. H., Diah, N. M., & Aman, M. S. (2018). From Immigrants to sports figures: the case study of the IOC Refugee Team in Rio Olympics 2016. *Al-Shajarah: Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC)*, 137-154.
15. Carmi, U. (2017). Absorbing Coaches and Athletes from the Former Soviet Union in Israel. *The International Journal of the History of Sport*, 34(16), 1719-1738.

16. Carter, T. F. (2007). Family networks, state interventions and the experience of Cuban transnational sport migration. *International Review for the Sociology of Sport*, 42(4), 371-389.
17. Crossan, W. (2019). Expanding game, expanding opportunity: the effect of athlete migration on Czech ice hockey from 1993 to 2018. *Sport in Society*, 1-22.
18. Doidge, M., Keech, M., & Sandri, E. (2020). 'Active integration': sport clubs taking an active role in the integration of refugees. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 1-15.
19. Erkkilä, A. (2019). The factors behind successful immigrant athletes.
20. Garrett, S., Vickers, E., Fletcher, D., & Taylor, G. (2020). Sport migration from the UK to the US: The student-athlete experience. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 1-22.
21. Ley, C., & Barrio, M. R. (2019). Promoting health of refugees in and through sport and physical activity: a psychosocial, trauma-sensitive approach. In *An Uncertain Safety* (pp. 301-343). Springer, Cham.
22. Maguire, J. (2013). Sport and migration. *The Encyclopedia of Global Human Migration*.
23. McDonald, B., Spaaij, R., & Dukic, D. (2019). Moments of social inclusion: asylum seekers, football and solidarity. *Sport in society*, 22(6), 935-949.
24. Michelini, E. (2018). War, migration, resettlement and sport socialization of young athletes: the case of Syrian elite water polo. *European Journal for Sport and Society*, 15(1), 5-21.
25. Michelini, E., Burmann, U., Nobis, T., Tüchel, J., & Schlesinger, T. (2018). Sport Offers for Refugees in Germany. Promoting and Hindering Conditions in Voluntary Sport Clubs. *Society Register*, 2(1), 19-38.
26. Mohammadi, S. (2019). Social inclusion of newly arrived female asylum seekers and refugees through a community sport initiative: the case of Bike Bridge. *Sport in Society*, 22(6), 1082-1099.
27. Robinson, D. B., Robinson, I. M., Currie, V., & Hall, N. (2019). The Syrian Canadian sports club: a community-based participatory action research project with/for Syrian youth refugees. *Social Sciences*, 8(6), 163.
28. Spaaij, R., & Broerse, J. (2019). Diaspora as aesthetic formation: community sports events and the making of a Somali diaspora. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(5), 752-769.
29. Spaaij, R., Broerse, J., Oxford, S., Luguetti, C., McLachlan, F., McDonald, B., & Pankowiak, A. (2019). Sport, refugees, and forced migration: A critical review of the literature. *Frontiers in Sports and Active Living*, 1, 47.
30. Stura, C. (2019). "What makes us strong"—the role of sports clubs in facilitating integration of refugees. *European Journal for Sport and Society*, 16(2), 128-145.
31. Zhang, J. F., Xie, F. T., Liu, S. Q., Cao, M. T., & Liu, E. L. (2015). Influential factors in employment location selection based on "push-pull" migration theory—A case study in Three Gorges Reservoir area in China. *Journal of Mountain Science*, 12(6), 1562-1581.

Pathology of the Migration Behavior of Iranian Athletes: A Qualitative Approach Based on Push-Pull Theory

Fazlollah Bagherzadeh¹ - Mahdi Shariati Feizabadi^{2*}

1. Associate Professor, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran 2. Assistant Professor, Department of Physical Education, Technical and Vocational University, Tehran, Iran

(Received: 2020/06/19; Accepted: 2020/10/10)

Abstract

The aim of the present study was the pathology of the migration behavior of Iranian athletes. The approach of the present study was qualitative and applied based on the pragmatism paradigm using pull-push theory (external attractions) - (internal repulsions). After library studies, 19 experts and specialists were interviewed and the factors affecting the sport migration of Iranian athletes were identified and classified. The statistical sample of the present study consisted of all specialists and experts in international sport relations (n=9) and immigrant athletes and coaches (n=10) who were selected by theoretical sampling which is a kind of non-probable targeted sampling. The findings confirmed 20 final concepts after two rounds of DFM technique, which reported 8 concepts related to pulling factors and 12 concepts related to pushing factors. The three concepts of retirement concern, lack of sponsors and professional leagues, lack of jobs appropriate to specialization were the most important concepts among the pushing factors and three concepts of family comfort, the presence of Iranians in the technical staff of other countries and hospitality of other countries were the most important concepts of pulling factors. Finally, the damages caused by the migration of Iranian elite athletes based on internal and external pushing and pulling factors can be divided into five general sport, economic, political, cultural and social categories.

Keywords

Athlete, Iran, migration, pull-push theory.

* Corresponding Author: Email: mshariati@tvu.ac.ir ; Tel: +989030355189